

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної роботи

Ярослав ШТАНЬКО
“19” грудня 2025 р.

КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність:	053 Психологія
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	“Психологія”
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов’язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:

Кандидат психологічних наук

Вероніка ШКРАБ'ЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології,
протокол № 5, від 18.12.2025 р.

Завідувач кафедри психології

Олена ХАЛІК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП/ОНП

Олег ЗАПУХЛЯК

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №5 від 19.12.2025 р.

e-mail	veronika.shkrabiuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра психології
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни. Курс «Кризова психологія» спрямований на вивчення теоретичних та практичних засад психологічних криз і кризових станів особистості, закономірностей їх виникнення, перебігу та подолання. Дисципліна охоплює вікові кризи розвитку, кризи ідентичності, професійні та екзистенційні кризи, а також кризові стани, зумовлені стресом, травматичними подіями й переживанням втрати. Курс розкриває особливості першої психологічної допомоги, діагностики та стабілізації психоемоційного стану в кризових ситуаціях і орієнтований на формування системного розуміння криз як чинника посткризового розвитку особистості.

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних умінь у сфері кризової психології, необхідних для розуміння психологічних криз і кризових станів, надання базової психологічної допомоги в кризових ситуаціях та супроводу особистості у процесі подолання криз і посткризового розвитку з дотриманням професійних та етичних норм.

Завдання дисципліни полягають у формуванні в здобувачів вищої освіти знань про психологічні кризи та кризові стани, розвитку вмінь розпізнавати кризові прояви, надавати базову психологічну допомогу й дотримуватися професійних та етичних принципів у кризовій психологічній практиці.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**: теоретичні та методологічні засади кризової психології, сутність і види психологічних криз, динаміку та ознаки кризових станів, чинники ризику і ресурси подолання криз, основні підходи, методи та етичні принципи кризового психологічного втручання.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**: аналізувати психологічний стан осіб у кризових ситуаціях, виявляти кризові прояви та ресурси особистості, застосовувати базові методи першої психологічної допомоги й стабілізації, планувати елементи кризового психологічного супроводу та дотримуватися професійно-етичних норм у роботі з кризовими клієнтами.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Психологія», введеної в дію ЗВО «Університет Короля Данила» «01» вересня 2024 року).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, ЗК9 Здатність працювати в команді. СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання) СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань. ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання). ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПРН 11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). ПРН12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни). СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики. СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань у тому числі демонструвати лідерські якості. ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначити зміст запиту до супервізії. ПРН20. Організовувати і здійснювати психологічну підтримку в умовах підвищеного соціального напруження, травматичного досвіду або наслідків воєнних дій.
---	---

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	4		
Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	28 год.	6 год.
	семінари, практичні	56 год.	12 год.
Самостійна робота		96 год.	162 год.
Форма підсумкового контролю	Екзамен		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Вступ до спеціальності, Психологія вікових особливостей особистості, Психологія резильєнтності	Основи психологічного консультування

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Вступ до кризової психології (2 год.)

Поняття кризи в психології. Кризова психологія як галузь наукового знання. Методологічні основи та система принципів кризової психології. Основні категорії кризової психології.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Історія становлення кризової психології (1,2,3,4,6,7,10)

Тема 2. Психологія кризових станів (2 год.)

Поняття психологічної кризи. Структура кризового стану. Основні ознаки та симптоми кризи. Динаміка кризового переживання. Кризовий стан і життєві зміни. Підходи до класифікації криз. Нормативні та ненормативні кризи. Адаптивні та дезадаптивні форми переживання кризи.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Вплив соціального середовища на перебіг психологічної кризи (1,2,3,4,6,7).

Тема 3. Вікові кризи особистості (2 год.)

Вік як причина психологічної кризи. Основні вікові кризи дитинства. Кризи підліткового віку. Кризи дорослості. Психологічне значення вікових криз. Індивідуальні відмінності перебігу вікових криз.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Класифікація життєвих криз за Е. Еріксоном (1,2,5,4,6,7).

Тема 4. Кризи ідентичності (2 год.)

Криза ідентичності як особливий вид психологічної кризи. Криза ідентичності в різних вікових періодах. Основні причини та чинники виникнення криз ідентичності. Психологічні прояви та наслідки кризи ідентичності. Шляхи подолання криз ідентичності та роль психолога.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Статуси ідентичності (Дж. Марсія) (1,2,3,4,6,8).

Тема 5. Професійні кризи (2 год.)

Професійні кризи особистості. Кризи професійного розвитку. Емоційне виснаження як кризовий стан. Стадії професійного становлення особистості. Кризи професійної ідентичності. Психологічний супровід у професійних кризах.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Професійні ризики та наслідки тривалих кризових станів (1,2,3,4,6,9).

Тема 6. Стрес і травматичні події як чинники кризових станів (4 год.)

Поняття стресу і травматичної події в психології. Взаємозв'язок стресу, дистресу та психологічної кризи. Стадії стресової реакції. Гострі та відстрочені кризові реакції на травматичні події. Межі адаптації особистості. Короткострокові та довгострокові наслідки травматичних подій.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Вторинна травматизація та професійні ризики фахівця (1,2,4,5,8,10).

Тема 7. Втрата як чинник психологічної кризи (2 год.)

Втрата як причина життєвої кризи. Поняття про горе. Стадії горювання. Модель дуального або подвійного процесу. Поняття про ускладнене горе. Ознаки та можливі причини ускладненого горя. Психологічні відмінності нормального та ускладненого горювання.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Особливості переживання втрати в дитячому та підлітковому віці (1,2,4,6,7,8).

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 8. Перша психологічна допомога (ППД) у кризових ситуаціях

(4 год.)

Поняття психологічної першої допомоги та її місце в кризовій психології. Мета і завдання ППД. Основні принципи психологічної першої допомоги. Алгоритм надання ППД. Етапи та межі застосування ППД. Відмінності психологічної першої допомоги від кризового консультування.

***Перелік основних питань на самостійне вивчення.** Адаптація ППД до різних кризових контекстів (1,2,3,5,6).*

Тема 9. Діагностика кризових станів особистості (2 год.)

Поняття та завдання психологічної діагностики в кризовій психології. Ознаки кризового реагування. Межі та можливості діагностики в кризових ситуаціях. Етичні аспекти оцінювання психологічного стану після кризового втручання.

***Перелік основних питань на самостійне вивчення.** Методи первинної оцінки кризового стану та ресурсів особистості (1,2,3,4,5,7).*

Тема 10. Психологічні техніки стабілізації у кризових станах (2 год.)

Мета стабілізації в кризовій роботі. Техніки емоційної регуляції. Методи зниження інтенсивності емоційного напруження після гострої кризової реакції. Робота з тривогою, страхом і напругою. Відновлення почуття контролю та безпеки.

***Перелік основних питань на самостійне вивчення.** Обмеження застосування технік стабілізації залежно від стану клієнта (1,2,4,5,8).*

Тема 11. Професійна діяльність психолога в умовах кризових ситуацій

(2 год.)

Особливості роботи психолога з кризовими клієнтами. Професійні межі та відповідальність. Етичні принципи кризової психології. Ризики емоційного виснаження та професійного вигорання. Саморегуляція та психологічна стійкість фахівця.

***Перелік основних питань на самостійне вивчення.** Профілактика професійного вигорання психологів (1,2,3,6,8).*

Тема 12. Подолання криз і посткризовий розвиток особистості (2 год.)

Психологічні наслідки пережитих криз. Негативні та позитивні сценарії подолання кризових ситуацій. Криза як ресурс особистісного зростання. Формування життєстійкості та адаптивних стратегій. Поняття посткризового зростання.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. Психологічні умови та чинники посткризового розвитку особистості (2,4,5,7,8,9).

Зміст практичних занять

Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Вступ до кризової психології (4 год.)

Поняття кризи в психології. Кризова психологія як галузь наукового знання. Методологічні основи та система принципів кризової психології. Основні категорії кризової психології.

Завдання для самостійної роботи. *Історія становлення кризової психології (1,2,3,4,6,7,10).*

Тема 2. Психологія кризових станів (4 год.)

Поняття психологічної кризи. Структура кризового стану. Основні ознаки та симптоми кризи. Динаміка кризового переживання. Кризовий стан і життєві зміни. Підходи до класифікації криз. Нормативні та ненормативні кризи. Адаптивні та дезадаптивні форми переживання кризи.

Завдання для самостійної роботи. *Вплив соціального середовища на перебіг психологічної кризи. (1,2,3,4,6,7).*

Тема 3. Вікові кризи особистості (4 год.)

Вік як причина психологічної кризи. Основні вікові кризи дитинства. Кризи підліткового віку. Кризи дорослості. Психологічне значення вікових криз. Індивідуальні відмінності перебігу вікових криз.

Завдання для самостійної роботи. *Класифікація життєвих криз за Е. Еріксоном (1,2,5,4,6,7).*

Тема 4. Кризи ідентичності (4 год.)

Криза ідентичності як особливий вид психологічної кризи. Криза ідентичності в різних вікових періодах. Основні причини та чинники виникнення криз ідентичності. Психологічні прояви та наслідки кризи ідентичності. Шляхи подолання криз ідентичності та роль психолога.

Перелік основних питань на самостійне вивчення. *Статуси ідентичності (Дж. Марсія) (1,2,3,4,6,8).*

Тема 5. Професійні кризи (4 год.)

Професійні кризи особистості. Кризи професійного розвитку. Емоційне виснаження як кризовий стан. Стадії професійного становлення особистості. Кризи професійної ідентичності. Психологічний супровід у професійних кризах.

Завдання для самостійної роботи. *Професійні ризики та наслідки тривалих кризових станів (1,2,3,4,6,9).*

Тема 6. Стрес і травматичні події як чинники кризових станів (6 год.)

Поняття стресу і травматичної події в психології. Взаємозв'язок стресу, дистресу та психологічної кризи. Стадії стресової реакції. Гострі та відстрочені кризові реакції на травматичні події. Фактори, що впливають на перебіг кризового стану. Межі адаптації особистості. Короткострокові та довгострокові наслідки травматичних подій.

Завдання для самостійної роботи. *Вторинна травматизація та професійні ризики фахівця (1,2,4,5,8,10).*

Тема 7. Втрата як чинник психологічної кризи (4 год.)

Втрата як причина життєвої кризи. Поняття про горе. Стадії горювання. Модель дуального або подвійного процесу. Поняття про ускладнене горе. Ознаки та можливі причини ускладненого горя. Психологічні відмінності нормального та ускладненого горювання.

Завдання для самостійної роботи. *Особливості переживання втрати в дитячому та підлітковому віці (1,2,4,6,7,8).*

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 8. Перша психологічна допомога (ППД) у кризових ситуаціях (6 год.)

Поняття психологічної першої допомоги та її місце в кризовій психології. Мета і завдання ППД. Основні принципи психологічної першої допомоги. Алгоритм надання ППД. Етапи та межі застосування ППД. Відмінності психологічної першої допомоги від кризового консультування.

Завдання для самостійної роботи. *Адаптація ППД до різних кризових контекстів (1,2,3,5,6).*

Тема 9. Діагностика кризових станів особистості (4 год.)

Поняття та завдання психологічної діагностики в кризовій психології. Ознаки кризового реагування. Межі та можливості діагностики в кризових ситуаціях. Етичні аспекти оцінювання психологічного стану після кризового втручання.

Завдання для самостійної роботи. *Методи первинної оцінки кризового стану та ресурсів особистості (1,2,3,4,5,7).*

Тема 10. Психологічні техніки стабілізації у кризових станах (6 год.)

Мета стабілізації в кризовій роботі. Техніки емоційної регуляції. Методи зниження інтенсивності емоційного напруження після гострої кризової реакції. Робота з тривогою, страхом і напругою. Відновлення почуття контролю та безпеки.

Завдання для самостійної роботи. *Обмеження застосування технік стабілізації залежно від стану клієнта (1,2,4,5,8).*

Тема 11. Професійна діяльність психолога в умовах кризових ситуацій (6 год.)

Особливості роботи психолога з кризовими клієнтами. Професійні межі та відповідальність. Етичні принципи кризової психології. Ризики емоційного виснаження та професійного вигорання. Саморегуляція та психологічна стійкість фахівця.

Завдання для самостійної роботи. *Профілактика професійного вигорання психологів (1,2,3,6,8).*

Тема 12. Подолання криз і посткризовий розвиток особистості (4 год.)

Психологічні наслідки пережитих криз. Негативні та позитивні сценарії подолання кризових ситуацій. Криза як ресурс особистісного зростання. Формування життєстійкості та адаптивних стратегій. Поняття посткризового зростання.

Завдання для самостійної роботи. *Психологічні умови та чинники посткризового розвитку особистості (2,4,5,7,8,9).*

Зміст самостійної роботи здобувачів

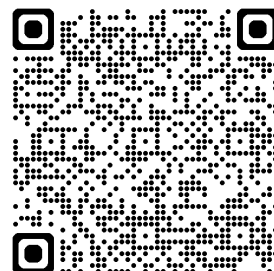
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	96	162
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	28	30
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	46	40
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	10	38
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	12	54

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

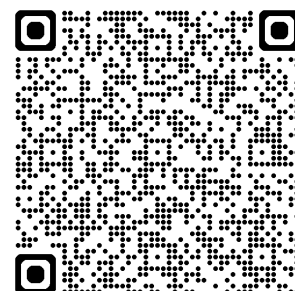
2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації

академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання. Ознайомитись з відповідним документом можна за [посиланням](#).

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

№	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перезараховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1	Онлайн-курс «Перша психологічна допомога» https://prometheus.org.ua/prometheus-free/first-psychological-aid/	Тема. Перша психологічна допомога (ППД) у кризових ситуаціях

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	<u>Метод навчання</u>	Метод оцінювання
ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	бесіда бесіда-діалог аналітичний	усний контроль
ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	бесіда; бесіда-діалог; аналітичний; комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	усний контроль письмовий контроль, самооцінювання
ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	поточний контроль
ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.	практичні	поточний контроль

ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання)	бесіда бесіда-діалог аналітичний	усний контроль
ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	репродуктивний; проблемно-пошуковий	поточний контроль
ПРН 11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни)	репродуктивний кейс-метод	усний контроль; письмовий контроль
ПРН12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.	репродуктивний кейс-метод	усний контроль; письмовий контроль
ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	аналітичний дискусія	поточний контроль

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань у тому числі демонструвати лідерські якості.	аналітичний дискусія	усний контроль; письмовий контроль
ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	аналітичний	усний контроль
ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначити зміст запиту до супервізії.	репродуктивний	поточний контроль
ПРН20. Організовувати і здійснювати психологічну підтримку в умовах підвищеного соціального напруження, травматичного досвіду або наслідків воєнних дій.	аналітичний	усний контроль

Критерії оцінювання відповіді на практичному занятті:

Кількість балів	Характеристика
5 балів	Здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Ініціативне та творче ставлення до виконання різних типів завдань. Правильно виконує усі завдання. Здобувач освіти володіє всіма необхідними практичними навичками.

4 бали	В більшій мірі володіє навчальним матеріалом, але може допускати незначні помилки під час усних виступів та письмових відповідей, використовує лише обов'язкову літературу, недостатньо аргументує думку, розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань не повною мірою, допускаючи при цьому окремі неточності. Здобувач володіє більшістю необхідних практичних навичок.
3 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, з помилками (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Здобувач володіє менш як половиною необхідних практичних навичок.
2 бали	Поверхнево володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, пояснити, не розуміє змісту значної частини теоретичних питань та практичних завдань, засвоєно лише деякі поняття з теми. Здобувач володіє лише деякими практичними навичками.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Кількість балів	Опис критерію
5 балів	Завдання виконано повністю, з високим рівнем якості, демонструє глибоке розуміння матеріалу. Робота характеризується творчим підходом, глибоким аналізом і застосуванням теоретичних знань на практиці. Усі аспекти завдання розкрито, а результати роботи є обґрунтованими. У практичних завданнях використано правильні методи аналізу та прийнято оптимальні рішення. Структура й оформлення роботи відповідають усім вимогам, робота вирізняється чіткістю та логічністю.

4 бали	Завдання виконано якісно та з дотриманням основних вимог. Робота демонструє достатній рівень розуміння матеріалу, наявність високого рівня розвитку навичок аналізу, синтезу, узагальнення. Теоретичні знання застосовано правильно, залучено відповідний інструментарій для виконання завдань. У практичних завданнях результати здебільшого коректні, хоча можуть бути незначні недоліки в деталях, таких як неповний аналіз окремих аспектів. Робота структурована й логічно оформлена, а висновки відповідають поставленим цілям. Оформлення відповідає вимогам, незначні недоліки не впливають на якість. Результати роботи можуть бути використані на практиці, але окремі аспекти потребують доопрацювання.
3 бали	Завдання виконано з дотриманням основних вимог, однак воно демонструє середній рівень розуміння матеріалу студентом. У роботі використано обмежену кількість теоретичних джерел, або вони застосовані некоректно. Для практичних завдань результати мають загальну відповідність вимогам, проте присутні недоліки в деталях, таких як неповне розкриття задачі чи наявність окремих помилок. Студент демонструє здатність виконувати завдання, але без достатньої глибини та критичного осмислення. Наявні недоліки в структурі роботи або застосуванні методів. Частково дотримано вимоги до оформлення, але є логічні неточності. Результати роботи мають обмежене практичне значення, можливі помилки в їх застосуванні.
2 бали	Завдання виконано частково або невідповідно до поставлених вимог. Результати роботи демонструють низький рівень розуміння теми та відсутність самостійності у виконанні. При виконанні завдання спостерігається мінімальне залучення теоретичних знань, не використано за необхідності належний інструментарій. У практичних типах завдань допущено серйозні помилки, які призводять до викривлення суті роботи. Порушено вимоги до оформлення або структури, а також спостерігаються грубі помилки в обґрунтуванні рішень чи результатів. Робота хаотично структурована, не дотримано вимог до оформлення, а результати є некоректними або непридатними для практичного застосування.
0 балів	Завдання не виконано або виконано повністю неправильно

Критерії оцінювання розв'язання професійно-орієнтованого завдання (психологічної задачі)

При оцінюванні професійно-орієнтованого завдання (психологічної задачі), враховуються наступні показники:

- рівень засвоєння теоретичних знань студентами;
- самостійність їх оцінних суджень;
- вміння застосовувати набуті теоретичні знання з психології при розв'язанні задач;
- характеристики відповідей при розв'язанні задач;
- уміння розв'язувати проблемні ситуації, робити висновки, формулювати гіпотези тощо;
- навички самостійного розв'язання задач репродуктивного, продуктивного чи творчого рівня студентами.

Оцінюванню підлягають загальні уміння:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, неповна, повна, логічна, доказова, творча; її глибина, доказовість, узагальненість, обґрунтованість, осмисленість, креативність мислення тощо;
- якість знань: правильність, повнота осмисленість, глибина, гнучкість, системність, узагальненість;
- ступінь сформованості загальнонавчальних та предметних умінь та навичок;
- рівень оволодіння розумовими операціями (аналіз, синтез, порівняння, уміння робити висновки тощо);
- самостійність оцінних суджень.

Оцінюванню підлягає також відповідність запропонованого здобувачем освіти розв'язку задачі таким вимогам:

- 1) узгодженість отриманого результату з умовами задачі;
- 2) обґрунтованість обраного шляху розв'язання;
- 3) логіка розв'язання, що відбиває ступінь розуміння умов задачі;
- 4) використання в процесі розв'язання психологічних знань, володіння понятійним апаратом психологічної науки.

Відповіді мають продемонструвати знання теоретичного матеріалу теми, володіння понятійним апаратом, вміння висловити власну думку, зробити висновок, використовувати теоретичні знання при комплексному розв'язанні задач.

Деталізовані критерії оцінювання розв'язання професійно-орієнтованого завдання (психологічної задачі)

Оцінка	Критерії
5 балів	Здобувач правильно розв'язав психологічну задачу, дано розгорнуте пояснення та обґрунтування зробленого висновку. Здобувач демонструє методологічні та теоретичні знання, вільно володіє науковою термінологією. При аналізі запропонованої ситуації виявляє творчі здібності, знання додаткової літератури. Демонструє добрі аналітичні здібності, здатний при обґрунтуванні своєї думки вільно проводити аналогії між темами, психічними явищами. Вміє аргументувати свої думки.
4 бали	Задача вирішена правильно, дано пояснення та обґрунтування зробленого висновку. Здобувач демонструє методологічні та теоретичні знання, проте допускає деякі неточності під час оперування науковою термінологією й деякі помилки під час встановлення логічних взаємозв'язків.

3 бали	Здобувач показує знання методики розв'язання психологічної задачі та змісту застосовуваного понятійного апарату і формул. Проте допущені помилки у розв'язанні не дають можливості зробити правильні висновки. Здобувач допускає суттєві помилки під час встановлення логічних взаємозв'язків та використанні наукової термінології.
2 бали	Здобувач частково розв'язав психологічну задачу, але не спромігся аргументувати свою відповідь, помилився у використанні понятійного апарату та методики розв'язання задачі.
0 балів	Здобувач неправильно розв'язав психологічну задачу, показав незадовільне знання понятійного апарату, або взагалі нічого не відповів.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи

<i>Вид</i>	<i>Зміст</i>	<i>% від загальної оцінки</i>	<i>Бал</i>	
			<i>min</i>	<i>max</i>
<i>Поточні контрольні заходи</i>	<i>всього</i>	<i>60</i>	<i>35</i>	<i>60</i>

<i>Підсумкові контрольні заходи</i>	<i>екзамен</i>	40	25	40
<i>Всього:</i>		100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

*Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.*

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

Критерії оцінювання

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
<i>Відмінно</i>	90 – 100	<i>A</i>
<i>Добре</i>	83 – 89	<i>B</i>
	75 – 82	<i>C</i>
<i>Задовільно</i>	67 – 74	<i>D</i>
	60 – 66	<i>E</i>
<i>Незадовільно</i>	35 – 59	<i>FX</i>
	0 – 34	<i>F</i>
Національна недиференційована шкала		
<i>Зараховано</i>	60 – 100	-
<i>Не зараховано</i>	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Атаманчук Н. М. Кризова психологія: Конспект лекцій. Навчальний посібник для студентів спеціальності 053 Психологія денної та заочної форм підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, магістр. Укл. Н. М. Атаманчук. Полтава: ПНПУ ім. В.Г. Короленка, 2023. 142 с.
2. Босько В. І., Лефтеров В. О. Емоційне вигорання екстремальних психологів: концептуалізація, дослідження та профілактика: монографія. Київ: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2024. 256 с.
3. Карамушка Л. М. Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості: монографія / Л. М. Карамушка, О. В. Креденцер, К. В. Терещенко [та ін.]; за ред. Л. М. Карамушки. Київ -Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 278 с.
4. Кокун О. М., Мельничук Т. І. Резилієнс-довідник: практичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2023. 25 с.
5. Лефтеров В.О. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 053 «Психологія» денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2024. 67 с.
6. Лефтеров В., Босько В. Психотренінгові технології профілактики та корекції емоційного вигорання екстремальних психологів після психологічної роботи з учасниками бойових дій. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології: монографія. Том. II / за заг. Ред. В.П. Садкового, О. В. Тімченка. Харків, 2022. С. 256-272.
7. Магдисюк Л. І., Мельник А. П. Психологія життєвих криз та кризове консультування: навч.-метод. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 100 с.
8. Панок В. Г. (ред.) Основи реабілітаційної психології : навчальний посібник. Т. 1. Київ : Ніка-Центр, 2023. 320 с.

9. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунова ; [О.І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т. внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.
10. Прайтлер Б. На їхньому боці. Психосоціальна робота з травмованими біженцями. Переклад з німецької Мелашенко Д., Супрун Т. Львів: ВНТЛ-Класика, 2022. 156 с.

Додаткова література

1. Богданов С. О., Залеська О. В. Психосоціальна підтримка в кризовій ситуації : навчальний посібник. Київ : Пульсари, 2021. 112 с.
2. Кокун О. М. Психологічна перша допомога постраждалим внаслідок кризових і надзвичайних ситуацій : методичні рекомендації. Київ : ІСПП НАПН України, 2022. 96 с.
3. Березок К., Лупак Н., Кирилішина М., Шкраб'юк В. Формування стресостійкості та життєстійкості в сучасних умовах. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 8(36). С.1548-1554. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8\(36\)-1548-1554](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-8(36)-1548-1554)
4. Шкраб'юк В., Шейко А., Денисенко А., Чумаченко О. Поняття та структура резильєнтності особистості. *Перспективи та інновації науки*. №9(43) 2024. С.744-757. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9\(43\)-744-757](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9(43)-744-757).
5. Savytska O., Shkrabiuk V., Pedorenko V., Sytnik S., Naichuk V., Nazarevych V. Art Therapy as a Means of Psychological Correction of Emotional Disorders. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. 13 (4), 196-211. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/383>.
6. Samara O., Shkrabiuk V., Kompanovych M., Liebiedieva S., Mateiko N., Shelever O. Psychological Aid to Victims of War and the Covid Pandemic – 19 in Ukraine. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. №13 (4), 227-241. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/385>.
7. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 160 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. Режим доступу:
<http://nbuv.gov.ua/node/554>
2. Пошукова система наукової літератури. Режим доступу:
<https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>